

Sprawozdanie z przebiegu X Słupskiego Festiwalu Historycznego

W dniach 4-8 czerwca 2024 r. w murach Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku odbyło się ważne dla życia uczelnianego (a zwłaszcza dla historyków) wydarzenie – jubileuszowy X Słupski Festiwal Historyczny. Był on okazją do bliższego zapoznania się z historią opowiedzianą w wielu formach, nie tylko ustnej, ale również graficznej. Każdy dzień festiwalu obfitował w różne atrakcje, udowadniając, że jest to nauka niezwykle ciekawa, a przy tym niezamykająca się w sztywnych ramach, ściśle współpracująca z innymi dziedzinami. Dzięki współpracy Uniwersytetu Pomorskiego, Instytutu Historii, Pracowni Historii Starożytnej, a także Koła Naukowego Historyków udało się zorganizować jedno z bardziej interesujących wydarzeń, zarówno dla uczelni, jak i miasta Słupska. X Festiwal Historyczny miał również znaczenie doniosłe pod innym względem – pozwolił na popularyzację historii, nauki niezwykle ważnej i potrzebnej, zwłaszcza współcześnie. Patronat honorowy nad tym wydarzeniem objęli posłowie na Sejm RP: Dorota Arciszewska-Mielewczyk, Marek Biernacki, Zbigniew Konwiński, Henryka Krzywonos Strycharska i Wioleta Tomczak, a także senatorowie: Anna Górską i Kazimierz Kleina. Kolejnymi patronami zostali: Miasto Słupsk oraz Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Agnieszka Dziemianowicz-Bąk. Patronat medialny zapewniły agencje TV Słupsk, Polskie Radio Koszalin i Głos Pomorza. Otwarcia X Słupskiego Festiwalu Historycznego dokonał rektor Uniwersytetu Pomorskiego – dr hab. inż. Zbigniew Osadowski, prof. UP.

O interdyscyplinarności historii jako nauki dowiódł pierwszy dzień festiwalu. W ramach jego otwarcia zorganizowana została konferencja, która równocześnie była nawiązaniem do ważnej w historii Polski daty – 4 czerwca 1989 r. Odbyły się wówczas wybory kontraktowe do sejmu i senatu. Mimo że nie stanowiły one w gruncie rzeczy zwycięstwa nad komunistycznym reżimem, tylko zadecydowały o jego przedłużeniu, to stały się przełomową cezurą, zwłaszcza na płaszczyźnie społecznej. Dlatego też Ogólnopolska Interdyscyplinarna Konferencja „35-lecie III RP – przeszłość, teraźniejszość i przyszłość” skupiła badaczy, którzy opowiedzieli o różnych aspektach życia w formalnie „nowej” Polsce, nie tylko pod względem politycznym, ale również historycznym i publicznym. Prelegenci przedstawili przemiany w Polsce z punktu widzenia transformacji zachodzących w polskiej literaturze, a także w polityce zagranicznej oraz

w sferze polityczno-społecznej. Na konferencji wystąpili badacze z różnych ośrodków naukowych w Polsce: Dawid Górny (UAM w Poznaniu), dr Piotr Koprowski (Uniwersytet Gdański) i mgr Krzysztof Dąbrowski (UKSW w Warszawie), jak również dwóch badaczy niezależnych: mgr Elżbieta Broda i mgr Dominika Oleś. Uniwersytet Pomorski w Słupsku reprezentowali członkowie Koła Naukowego Historyków UP: mgr Piotr Paliwoda, mgr Mariusz Borysiewicz i mgr Monika Wojewska.

Czwartek 6 czerwca był szansą na popularyzację historii wśród osób niezwiązanych z uniwersytetem, czyli uczniów szkół i pasjonatów. Pierwszą atrakcją tego dnia były pokazy taneczne Grupy Tańca Dawnego „Kadryl”. Następnie rozpoczęły się wykłady prowadzone przez pracowników Instytutu Historii: dra Wojciecha Bejdę, prof. Agnieszkę Teterycz-Puzio, mgra Tomasza Częścika, dra Marka Bednarza, dra Kacpra Pencarskiego, ks. prof. Józefa Szymańskiego i dr Małgorzatę Mastalerz-Krystjańczuk. Ich tematyka oscylowała wokół rozmaitych epok – od starożytności, poprzez średniowiecze, aż po historię Polski Ludowej. O godz. 11.00 odbył się w głównym hallu budynku przy ul. Arciszewskiego 22a wernisaż, który zorganizowała prof. Elżbieta Kal. Wystawa „Obrazy inaczej. Prace na paletach malarskich” powstała dzięki dziełom sztuki należącym do zbioru prywatnego Cecylii Grzesiak. Tematyka prac była nieograniczona – wernisaż zawierał różnorakie przedstawienia pejzaży, jak i własną interpretację przeróżnych zjawisk, której dokonali autorzy. Dzieła te zostały wykonane na niekonwencjonalnym podłożu, bo na paletach. Przymocowano je na sznurkach do balustrady w hallu „Humanika”. Wsparcia festiwalowi udzielili również członkowie stowarzyszenia „Wierni Historii”, którzy zorganizowali dla chętnych specjalne szkolenie w ramach „naboru do oddziału partyzanckiego”.

Kluczowym wydarzeniem tego dnia była debata o szczególnym znaczeniu dla społeczności lokalnej, zatytułowana „Pomorze Środkowe – czy doczeka się swojego województwa?”, z udziałem senatora RP Kazimierza Kleiny, dyrektora Instytutu Historii UP prof. dra hab. Wojciecha Skóry i jego zastępcy dra Kacpra Pencarskiego. Poprowadził ją doktorant Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ mgr Adam Parol. Debata była wyjątkowym spotkaniem, na którym zetknęły się różne głosy odnośnie do niezrealizowanej idei województwa środkowopomorskiego. Debatowano nad możliwościami rozwoju dla dwóch ośrodków, które miały zostać jego stolicami – Słupska i Koszalina. Korzyści miało odnieść przede wszystkim to pierwsze miasto. Stałoby się ono wówczas centrum administracyjnym siedemnastego województwa. Rozważano również uwarunkowania, które negatywnie wpłynęły na ostateczny koniec tego konceptu – zwrócono tu uwagę na czynnik społeczny oraz wskazano brak większej chęci ze strony lokalnych mieszkańców w kierunku urzeczywistnienia owego projektu.

Kolejnego dnia festiwalu, 7 czerwca, w budynku głównym UP przy ul. Bohaterów Westreplatte 64 odbył się Drugi Przegląd Słupskich Filmów Historycznych. Można było obejrzeć filmy: „Legenda Stoczni Ustka”, „PGR – wstydliva pamięć” i „Pan Janek – fotoreporter”.

Ostatni dzień, sobota 8 czerwca, został poświęcony Nocy Kolekcjonerów, trwającej w godzinach od 14.00 do 20.00. Była ona okazją do zapoznania się z ciekawymi zbiorami kolekcjonerskimi. Zaprezentowane zostały wówczas stare monety i banknoty, znaczki pocztowe, cenne widokówki, a także pamiątki z dawnego Słupska. Nie zabrakło również kolekcji związanych z birofilistyką i kolejniactwem.

Wydarzeniem dnia była debata pt. „Przełom 89’ – perspektywy i retrospekcje”. Uczestniczyli w niej radna Sejmiku Województwa Pomorskiego Marta Müller-Gajek, działacz opozycji i poseł na Sejm I kadencji Edward Müller, a także dyrektor Instytutu Historii UP prof. dr hab. Wojciech Skóra. Duży wkład w debatę wniósł E. Müller, który przeszedł do subiektywnego, jak sam zaznaczył, omówienia zarówno uwarunkowań panujących w Polsce na początku lat osiemdziesiątych XX wieku, jak i własnej drogi życiowej, ze szczególnym uwzględnieniem działalności opozycyjnej. Wywiązała się wówczas ożywiona dyskusja pomiędzy prelegentami a pozostałymi uczestnikami debaty. Główną oś sporu stanowiła percepcja wyborów parlamentarnych z 1989 roku. W tej kwestii wybrzmiewały dwa odmienne podejścia. Pierwsze ogniskowało się na pozytywnej roli wyborów kontraktowych, uznając je za przełomowy moment dla procesu przemian politycznych w Polsce, który zapoczątkował bardzo wyraźne przyspieszenie transformacji ustrojowej. Drugie spojrzenie na sprawę wyborów do Sejmu kontraktowego nie podważało ich kluczowej roli w procesie upadku reżimu komunistycznego, jednak akcentowało straconą szansę na całkowitą dekomunizację w Polsce. Pojawiały się także nieliczne głosy o zdradzie i dogadaniu się strony opozycyjnej z komunistami w trakcie rozmów Okrągłego Stołu.

Przebieg debaty historycznej „Przełom 89’ – perspektywy i retrospekcje” pokazał, że nie ma wspólnej wizji przeszłości, nawet dla uczestników tego samego wydarzenia, a odpowiedź na pytanie, czy wybory przeprowadzone 4 i 18 czerwca 1989 roku stanowiły rzeczywisty przełom, pozostaje w pewnym stopniu kwestią dyskusyjną. Dyskutanci zgłaszali też chęć spisania swoich wspomnień, co jednak pozostaje w sferze planów na przyszłość.

Debacie towarzyszyła również wystawa przygotowana przez gdański Oddział Instytutu Pamięci Narodowej pod tytułem „Koniec PRL – rok 1989”, w zwięzły sposób prezentująca historię ostatnich lat PRL, począwszy od wybuchu społecznego niezadowolenia w 1988 roku, po przebieg i rezultaty wyborów przeprowadzonych w 1989 roku.

Nie będzie przesadą stwierdzić, że dzięki wysiłkowi organizatorów, w tym Prezesa Koła Naukowego Historyków, mgra P. Paliwody, X Słupski Festiwal Historyczny był wydarzeniem o ponaduczelnianym znaczeniu. Zarówno przybyli goście, jak i kadra akademicka sprawili, że stał się on wyjątkową platformą dla wymiany różnych poglądów oraz spostrzeżeń wobec kluczowych dla dziejów współczesnej Polski zdarzeń. Dzięki tym spotkaniom doszło do ciekawych polemik, które udowodniły wyjątkowość tego wydarzenia zespalającego ludzi piastujących ważne, na różnych płaszczyznach stanowiska, o różnorodnym doświadczeniu. Pod tym względem należy uznać, że

jubileuszowy X Słupski Festiwal Historyczny był dużym sukcesem, zarówno dla organizatorów, jak i samej uczelni.

MONIKA WOJEWSKA
UNIwersytet Pomorski w Słupsku